

Konkurrencestyrelsens supplerende undersøgelse af PBS A/S' gebyrfastsættelse i den ikke-fysiske handel

1. Sammenfatning

KONKURRENCESTYRELSEN

1.1 Konkurrencestyrelsens rapport af 1. januar 2006

ØKONOMI- OG
ERHVERVS MINISTERIET

1. Som sekretariat for økonomi- og erhvervsministeren offentliggjorde Konkurrencestyrelsen den 1. januar 2006 en rapport om konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet.

2. Konkurrencestyrelsen konkluderede i rapporten bl.a., at der ikke efter betalingsmiddelovens § 15 umiddelbart var anledning til at gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse og kræve selskabets gebyrer nedsat, idet PBS A/S' gebyrer ikke var urimelige.

3. Konkurrencestyrelsen begrundede sin konklusion med, at PBS A/S fortsat havde et akkumuleret underskud på ca. 65 mio. kr. ved aktiviteten "dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel". PBS A/S' indtjening var derfor ikke højere, end hvad en virksomhed under fri konkurrence ville have indtjent, jf. betalingsmiddelovens § 15.

4. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af 1. januar 2006 viste dog, at PBS A/S' akkumulerede underskud i væsentlig grad skyldtes det interbank-gebyr¹, som PBS A/S betaler til bankerne. PBS A/S betaler et interbank-gebyr på 1,10 kr. pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel til dankort-udstedende banker.² PBS A/S' omkostninger til interbank-gebyret udgjorde i perioden 2001-2004 ca. 27 pct. af PBS A/S' samlede omkostninger.

5. PBS A/S' omkostninger til interbank-gebyret påvirker således i væsentlig grad PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel. Det indebærer, at hvis der fastsættes et for højt interbank-gebyr, vil PBS A/S pålægges for høje omkostninger, og det høje interbank-

¹ I denne undersøgelse definerer Konkurrencestyrelsen det gebyr, som PBS A/S betaler til bankerne, som et "interbank-gebyr", jf. punkt 28.

² Ved dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel forstås fjernsalgstransaktioner, dvs. transaktioner over Internettet, telefon- og postordre og mobilsalg. Derimod er transaktioner via ikke-betjente automater (f.eks. benzinautomater, DSB's billetautomater, Storebælt m.v.) ikke inkluderet i denne undersøgelse.

gebyr vil reelt være med til at legalisere, at PBS A/S kan opretholde et højere gebyrniveau for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel

6. Konkurrencestyrelsen fandt i undersøgelsen af 1. januar 2006, at der var en risiko for, at PBS A/S betaler et for højt interbank-gebyr. Det skyldtes bl.a., at interbank-gebyret ikke er konkurrenceudsat, men fastsættes af PBS A/S' bestyrelse. Bankerne er hovedaktionærer i PBS Holding A/S, der er moderselskab til PBS A/S. Bankerne har således både kontrol over PBS A/S samt en interesse i, at der gennem et højt interbank-gebyr kanaliseres penge fra betalingsmodtagerne (forretningerne) over PBS A/S og tilbage til bankerne.

7. Konkurrencestyrelsen besluttede på den baggrund at foretage en supplerende undersøgelse af interbankgebyret for at få et fuldstændigt overblik over rimeligheden af PBS A/S' gebyrfastsættelse. Undersøgelsen, der blev påbegyndt i foråret 2006 og afsluttet ved årsskiftet 2006, vedrører kun 2005.

1.2 Konklusion

8. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret har haft som formål at vurdere, hvorvidt interbank-gebyret på 1,10 kr. pr. dankort-transaktion afspejler bankernes gennemsnitlige omkostning tillagt en rimelig avance ved dankort-udstedelse. Hvis det ikke er tilfældet, vil Konkurrencestyrelsens konklusion fra undersøgelsen af 1. januar 2006 blive påvirket, da PBS A/S' omkostninger til interbank-gebyret hermed vil være større, end hvad der omkostningsmæssigt kan begrundes.

9. Til brug for den supplerende undersøgelse blev Konkurrencestyrelsen, bankerne og PBS A/S enige om, at PBS A/S skulle varetage dataindsamlingen vedrørende bankernes omkostninger. PBS A/S indhentede omkostninger fra otte repræsentativt udvalgte banker gennem en spørgeskemaundersøgelse.

10. Konkurrencestyrelsen har efter en nærmere vurdering af bankernes anførte omkostninger fundet, at bankerne i gennemsnit havde omkostninger for 1,06 kr. pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel i 2005.

11. Konkurrencestyrelsen skal fremhæve, at undersøgelsens resultat er forbundet med en vis usikkerhed, da bankernes omkostninger kun i begrænset omfang er dokumenteret i form af henvisninger til eksterne eller interne regnskaber. Konkurrencestyrelsen vurderer dog på trods heraf, at undersøgelsens resultat giver et tilstrækkeligt retvisende skøn over bankernes omkostninger i forbindelse med dankort-udstedelse.

12. Konkurrencestyrelsen finder på den baggrund, at interbank-gebyret på 1,10 kr., som PBS A/S betaler til bankerne ikke er for højt, da interbank-

gebyret ikke overstiger bankernes gennemsnitlige omkostning (inkl. en rimelig forrentning) ved at være dankort-udstedere.

13. Der er således samlet set ikke tale om, at PBS A/S pålægges for høje omkostninger, der uretmæssigt legaliserer, at PBS A/S kan opretholde et for højt gebyrniveau for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

14. Konkurrencestyrelsen konkluderer derfor, at den supplerende undersøgelse af interbank-gebyret ikke giver anledning til at ændre styrelsens konklusion i rapporten af 1. januar 2006. Konkurrencestyrelsen vil derfor ikke gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel i årene frem til 2005.

1.3 Øvrige resultater af undersøgelsen

15. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret har endvidere vist, at bankernes gennemsnitlige omkostning pr. dankort-transaktion formentlig vil falde i 2006 og de følgende år. PBS A/S har bl.a. på den baggrund oplyst, at betalingen til udstederbankerne for dankort-transaktioner er blevet reduceret til 0,90 kr. med virkning fra 1. november 2006.

16. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret har endelig vist, at bankerne har meget forskellige omkostninger i forbindelse med dankort-udstedelse fra [0,50 - 1,00] til [2,00 - 2,50] kr. pr. transaktion. Det forhold, at PBS A/S i dag betaler et interbank-gebyr på 1,10 kr. til alle banker, indebærer, at banker med en lav omkostning pr. transaktion opnår en økonomisk gevinst ved interbank-gebyret, mens banker med en høj omkostning pr. transaktion ikke får dækket omkostningerne.

17. Konkurrencestyrelsen har ikke vurderet dette i forhold til betalingsmiddeloven eller konkurrenceloven. Det skyldes *for det første*, at det til brug for vurderingen af PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel kun har været relevant at vurdere, hvorvidt PBS A/S samlet set betaler et for højt interbank-gebyr til bankerne og dermed har for høje omkostninger til dankort-transaktioner. *For det andet* er Kommissionen efter traktatens konkurrenceregler ved at behandle en sag om interbank-gebyrer for MasterCards internationale betalingskort, som Konkurrencestyrelsen finder det hensigtsmæssigt at afvente, inden styrelsen evt. måtte foretage en undersøgelse efter konkurrencereglerne af interbank-gebyret i forhold til de enkelte banker.

2. Baggrund

2.1 Indledning

18. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret er en opfølgning på Konkurrencestyrelsens undersøgelse af 1. januar 2006 af PBS A/S' indtægter og omkostninger ved Internet-betalingsystemet. I denne undersøgelse af 1. januar 2006 konkluderede Konkurrencestyrelsen bl.a:

”Konkurrencestyrelsen finder for det første, at der ikke indtil videre er anledning til at gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse.

PBS A/S har siden opstarten i 1999 haft årlige underskud på sine aktiviteter vedrørende ikke-fysisk handel. De årlige underskud skyldes dels de investeringer, som PBS A/S har foretaget for at opbygge den nødvendige infrastruktur, dels at antallet af ikke-fysiske transaktioner har været væsentligt lavere end forventet i 1999. PBS A/S' hidtidige gebyrer har således været fastsat på baggrund af ikke opfyldte forudsætninger.

PBS A/S har opgjort sit akkumulerede underskud ved ikke-fysisk handel til ca. 65 mio. kr. i 2005. Selv om det forventes, at PBS A/S allerede for 2005 vil få et overskud på den ikke-fysiske handel, vil det akkumulerede underskud efter styrelsen vurdering fortsætte i nogle år endnu.

Konkurrencestyrelsen har imidlertid noteret sig, at styrelsens konklusion i væsentlig grad skyldes, at PBS A/S betaler et interbank-gebyr på 1,10 kr. pr. transaktion. De akkumulerede omkostninger til interbank-gebyret for 2001 til 2004 udgjorde således mere end 26 mio. kr., svarende til ca. 41 pct. af PBS A/S akkumulerede underskud på 65 mio. kr.

PBS A/S' interbank-gebyr betales til kortudsteders bank ... PBS A/S' omkostninger til interbank-gebyret betales således hovedsageligt til de danske banker. Bankerne ejer en betydelig andel af PBS Holding A/S, der igen ejer 100 pct. af PBS A/S.

Ved at fastsætte et højt interbank-gebyr kan bankerne reelt legalisere, at det af bankerne ejede PBS A/S kan opkræve højere gebyr, end hvis interbank-gebyret var lavere, idet PBS A/S efter betalingsmiddeloven kan kræve at få dækket selskabets omkostninger. Dermed kan der være en risiko for, at bankerne kanalisere penge fra brugeren (kortholder) over PBS A/S til bankerne.

Konkurrencestyrelsen finder på den baggrund for det andet, at en vurdering af rimeligheden af interbank gebyret er af væsentlig betydning for et fuldstændigt overblik over rimeligheden af PBS A/S' gebyrniveau. Såfremt interbank gebyret, som bankerne opkræver over for PBS A/S, er for højt, vil dette påvirke vurderingen af PBS A/S' gebyrer for betalingstransaktioner over Internettet."

19. Selv om nærværende supplerende undersøgelse drejer sig om PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel, omfatter undersøgelsen hovedsageligt en vurdering af det interbank-gebyr, som PBS A/S betaler til bankerne.

20. Konkurrencestyrelsen har foretaget nærværende undersøgelse med hjemmel i betalingsmiddeloven. Konkurrencestyrelsen har hverken vurderet PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel eller interbank-gebyret efter konkurrencelovens §§ 6 og 11.

2.2 PBS A/S

21. PBS A/S er et dansk registreret aktieselskab, der ejes 100 pct. af PBS Holding A/S. PBS Holding A/S, der ikke har aktiviteter ud over at være moderselskab for PBS A/S, ejes af ca. 130 danske pengeinstitutter samt Nationalbanken.³

22. PBS A/S har til formål at udvikle, sælge og driftsafvikle systemer og services på markedet for betalingskort og betalingsformidling. PBS A/S ejer og har udviklet centrale dele af den danske betalingsinfrastruktur og fungerer som pengeinstitutternes selskab for kortinfrastruktur.

23. Det er PBS A/S' infrastruktur, der benyttes i forbindelse med gennemførelsen af en dankort-transaktion, bl.a. over Internettet. I 2005 blev der i alt foretaget 1,1 mia. korttransaktioner på PBS A/S' kortplatform. PBS A/S beskæftiger ca. 800 personer.

24. I 2001 blev PBS A/S' aktiviteter vedrørende administrationen af rettighederne til Dankortet udspaltet i Dankort A/S. Med virkning fra den 1. januar 2006 har PBS A/S på ny overtaget aktiviteterne i Dankort A/S. PBS A/S varetager således igen bl.a. udstedelse og administration af regler vedrørende Dankortet, herunder tildeling af licens til dankort-udstedelse og indløsning.

25. PBS A/S' største aktionær er Nordea. Danske Bank er næststørste aktionær, idet banken i 2000 - i forbindelse med fusionen med RealDanmark - nedbragte sin aktiebesiddelse i PBS A/S. PBS A/S' bestyrelse udgøres af

³ Jf. PBS Holding A/S' årsrapport 2003, Danske Bank, Nordea og Nationalbanken besidder mere end 5 pct. af aktiekapitalen.

repræsentanter fra de danske pengeinstitutter. Formandsposten betrædes for tiden af en bankdirektør fra Danske Bank, mens næstformandsposterne betrædes af en bankdirektør fra henholdsvis Nordea Bank og Jyske Bank.

26. En bank behøver ikke at være dankort-licenshaver (eller kunde hos PBS A/S) for at eje aktier i PBS A/S. Omvendt behøver dankort-licenshavere ikke at benytte PBS A/S til processing eller indløsning af en dankort-betalingstransaktion.

2.3 Interbank-gebyret

27. PBS A/S betaler i dag bankerne et interbank-gebyr på 1,10 kr. for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel. Interbank-gebyret skal dække bankernes omkostninger ved at være dankort-udstedere. PBS A/S' bestyrelse har med virkning fra den 1. november 2006 nedsat interbank-gebyret for dankort-fjernsalgstransaktioner til 0,90 kr. pr. transaktion

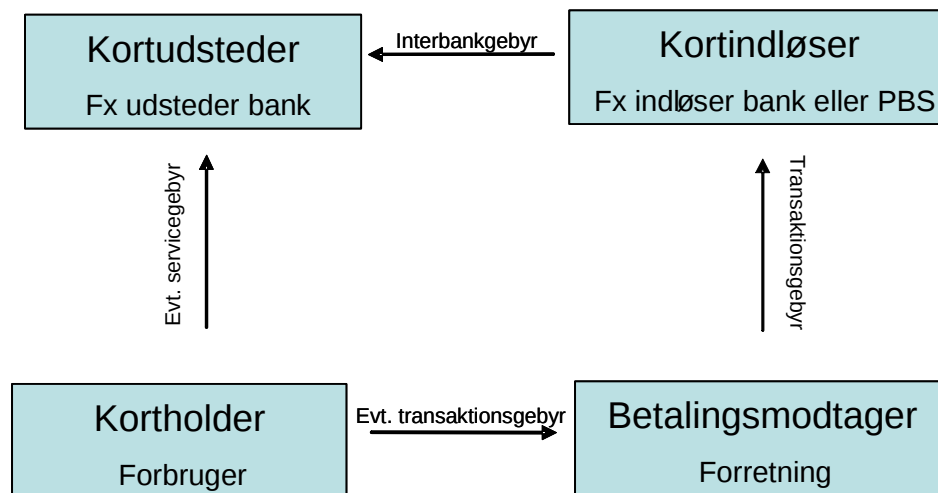
28. Det bemærkes, at Konkurrencestyrelsen definerer gebyret, som PBS A/S betaler til bankerne, som et "interbank-gebyr", uanset at gebyret ikke er fastsat af bankerne i fællesskab, men er fastsat af PBS A/S' bestyrelse.⁴ Konkurrencestyrelsen lægger hermed vægt på, at gebyret indebærer en betaling fra indløser til udsteder til dækning af udsteders omkostninger, hvilket normalt karakteriserer et interbank-gebyr. Det er i denne sammenhæng uden betydning, om det er indløser eller udsteder, der fastsætter gebyrets størrelse.

29. Der findes ikke et interbank-gebyr for dankort-transaktioner i den fysiske handel, da adgangen til at dække omkostninger vedrørende den fysiske handel er reguleret af dankort-abonnementsordningen, jf. betalingsmiddelovens § 14, stk. 2 og 3.

30. Der opkræves flere forskellige gebyrer i forbindelse med en betalings-transaktion i den ikke-fysiske handel, jf. figur 1, hvor betalingsstrømmene for en transaktion over Internettet er illustreret.

⁴ PBS A/S har over for Konkurrencestyrelsen anført, at det "er misvisende at betegne PBS' betaling af 1,10 kr. til de udstedende pengeinstitutter som et "interbank-gebyr". Et interbankgebyr er et gebyr, der fastsættes efter indbyrdes aftale mellem involverede pengeinstitutter. Dette er der ikke tale om her. Det gebyr, som undersøgelsen omhandler, er et beløb fastsat af PBS' bestyrelse – og ikke af pengeinstitutterne"

Figur 1. Gebyrer i forbindelse med en betalingstransaktion over Internettet.

31. I forbindelse med en betalingstransaktion betaler PBS A/S et interbankgebyr til den kortudstedende bank. Gebyret opkræves af bankerne som betaling for omkostningerne ved (i) at udstede kortet og (ii) at overføre penge fra kortholders konto til betalingsmodtagers/indløseres konto.

32. Forretningerne betaler et transaktionsgebyr til PBS A/S, der fungerer som indløser. Gebyret betales for den serviceydelse, der består i, at forretningen er koblet til betalingssystemet, og at transaktionen gennemføres. Gebyret består typisk af flere elementer, herunder f.eks. et transaktionsgebyr, abonnementsgebyr og et oprettelsesgebyr. Transaktionsgebyret udgør for tiden 1,45 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet ved benyttelse af et Dankort over Internettet.

33. Transaktionsgebyret kan i den ikke-fysiske handel overvæltes på kunden. Kunden kan herudover betale et servicegebyr til den kortudstedende bank. Dette gebyr opkræves sædvanligvis i forbindelse med, at betalingskortet udstedes til brugeren.

34. Der er generel stor forskel på, hvorledes de forskellige betalingskortsystemer er organiseret i de enkelte EU-lande.

35. For så vidt angår debetkortsystemer, har en del lande et eller flere nationale debetkortsystemer⁵, mens andre lande benytter Visas⁶ eller MasterCard⁷ debetkortsystemer. Samtidig er det almindeligt, at de lande, der har egne debetkort, har co-branded disse kort med internationale kort som Ma-

⁵ Som f.eks. Dankortet i Danmark.

⁶ Visa Electron og Visa Debit.

⁷ Maestro.

stercard eller Visa til brug for betaling i andre lande, sml. for Danmarks vedkommende Visa/Dankortet.

36. Kommissionen⁸ har lavet en sammenligning af interbank-gebyrerne for de største nationale debetkort samt MasterCard og Visas debetkort, jf. tabel 1.

Tabel 1: Interbank-gebyr for nationale debetkort, Maestro og Visa Debet/Visa Electron ved en transaktion på 50 €.

Land	Kort	Interbank-gebyr	Gebyr pr. 375 kr. (50€)
---	---	---	0,00 kr.
---	---	---	0,00 kr.
---	---	---	0,13 kr.
---	---	---	0,42 kr.
Danmark	Dankort	1,10 kr.	1,10 kr.
---	---	---	1,13 kr.
---	---	---	1,60 kr.
---	---	---	1,90 kr.
---	---	---	2,20 kr.
---	---	---	2,20 kr.
---	---	---	2,25 kr.
---	---	---	3,00 kr.

Note: Kommissionen har udeladt de lande, hvor Maestros og Visas debetkort er co-branded med et nationalt debetkort.

Kilde: Kommissionens Interim Report of 12 April 2006 on Payment Cards.

37. Tabellen viser det vægtede gennemsnitlige interbank-gebyr i den fysiske og ikke fysiske handel ved en transaktion på 50 €. For så vidt angår Maestros og Visas debetkort, er der tale om det vægtede gennemsnitlige interbank-gebyr i de lande, hvor kortene anvendes. For så vidt angår Dankortet viser tabellen endvidere kun interbank-gebyret i den ikke-fysiske handel. Det skyldes, at der ikke opkræves noget interbank-gebyr i den fysiske handel.

38. Med forbehold for forskellen i opgørelsesmetoden fremgår det af tabellen, at det danske interbank-gebyr på 1,10 kr. i den ikke-fysiske handel, svarende til ca. 0,3 pct. af transaktionsværdien på 50 €, ligger relativt lavt i forhold til interbank-gebyrerne for andre nationale debetkort i EU.

3. Betalingstransaktioner i den ikke-fysiske handel

39. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af PBS A/S' gebyrfastsættelse vedrører kun dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

⁸ Jf. Interim Report of 12 April 2006 on Payment Cards.

40. Ved dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel forstås transaktioner, hvor der ikke er fysisk tilstedeværelse af både kunden og forretningen. Det kan være betalingstransaktioner over Internettet, der udgør den langt vigtigste form for ikke-fysiske transaktioner, men det kan endvidere være post- og telefonordre, mobilbetalinger samt betaling via de ikke-betjente automater. Denne undersøgelse inkluderer ikke sidstnævnte betalinger via de ikke-betjente automater.

3.1 Antal dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel

41. Siden det blev muligt at anvende Dankort som betalingsmiddel over Internettet, er antallet af betalingstransaktioner i den ikke-fysiske handel steget markant.

42. I 1999 blev der gennemført knap 90.000 dankort-transaktioner over Internettet. Til sammenligning blev der i 2005 gennemført 16,9 mio. transaktioner, jf. tabel 2.

Tabel 2. Antal dankort-transaktioner i ikke-fysisk og fysisk handel 1999-2005.

Mio. stk.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel							
Internethandel	0,1	0,4	1,2	3,3	7,5	12,3	16,9
Post- og telefonordre			0,5	0,5	0,7	0,9	1,3
2. Fysisk handel	371,0	400,5	437,8	473,6	527,3	573,2	567,9

1) Dankort-transaktioner i ikke betjente automater indgår ikke i tabellen.

43. Antallet af dankort-transaktioner over Internettet udgør fortsat kun en begrænset andel af det samlede antal dankort-transaktioner. I 2001 udgjorde Internet-betalingerne således kun 0,3 pct. af det samlede antal dankort-betalinger, mens andelen er steget til ca. 2,9 pct. i 2005, jf. tabel 3.

Tabel 3. Fordeling mellem antallet af dankort-transaktioner i fysisk og ikke-fysisk handel 2001-2005.

Pct.	2001	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel					
Internethandel	0,3	0,7	1,4	2,1	2,9
Post- og telefonordre	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
2. Fysisk handel	99,6	99,2	98,5	97,7	96,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.2 Antal forretninger, der accepterer dankort-betalinger i den ikke-fysiske handel

44. Antallet af forretninger, der modtager Dankort i den ikke-fysiske handel, kan som udgangspunkt fastlægges ved at opgøre antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale med PBS A/S.

45. Antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale om at modtage Dankort i den ikke-fysiske handel, er steget fra 1.284 forretninger i 2002 til 5.498 forretninger i starten af 2006, jf. tabel 4.

Tabel 4. Antal forretninger i fysisk og ikke-fysisk handel med indløsningsaftale med PBS A/S om at modtage Dankort/VisaDankort og eDankort¹ fra 2002-2006.

	Primo 2002	Primo 2003	Primo 2004	Primo 2005	Primo 2006
1. Ikke-fysisk handel					
Internethandel ²⁾	1.284	2.078	2.734	3.859	5.498
Post- og telefonordre	532	654	752	752	798
Mobilbetalinger	19	35	34	0	0
2. Fysisk handel	81.077	87.025	94.270	80.654 ³⁾	82.952

1) eDankort kan alene benyttes på Internettet.

2) Antallet af indløsningsaftaler med eDankort er indeholdt i tallet for indløsningsaftaler med Dankort/VisaDankort på Internettet. Det skyldes, at forretninger med eDankort også har en indløsningsaftale om Dankortet.

3) Antallet af indløsningsaftaler er opgjort pr. 31. oktober 2005 til 80.654 aftaler. I forhold til antallet af indløsningsaftaler primo 2004 er antallet af forretninger uden transaktioner i 2005 fjernet i opgørelsen. Primo 2005 var der 97.348 forretninger med aftale om at modtage Dankort.

46. Selv om der er en voksende årlig stigning i antallet af forretninger, der indgår en dankort-indløsningsaftale, er der fortsat væsentlig færre forretninger, der tager imod betalingskort på Internettet end i den fysiske handel. Fra 2002 til starten af 2006 er andelen af forretninger med dankort-indløsningsaftale steget fra ca. 2 pct. til ca. 7 pct., jf. tabel 5.

Tabel 5. Den procentvise fordeling af antal forretninger med aftale om indløsning af Dankort/VisaDankort mellem fysisk og ikke-fysisk handel.

Pct.	Primo 2002	Primo 2003	Primo 2004	Primo 2005	Primo 2006
1. Ikke-fysisk handel					
Dankort/VisaDankort ¹⁾	1,6	2,4	2,9	4,8	6,6
Post- og telefonordre	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7
Mobilbetalinger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel	97,8	96,9	96,4	94,4	92,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1) inklusiv eDankort- transaktioner.

3.3 Udviklingen i omsætningen i den ikke-fysiske handel

47. Omsætningen i den ikke-fysiske handel har også udviklet sig siden det i 1999 blev muligt at anvende Dankort som betalingsmiddel over Internettet.

48. Hvor der i 2002 blev omsat for 1,4 mia. kr. over Internettet ved betaling med et Dankort, var omsætningen 7,9 mia. kr. i 2005, jf. tabel 6.

Tabel 6. Omsætning i den fysiske og ikke-fysiske handel for Dankort 2002-2005.

Mia. kr.	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel				
Internethandel	1,4	3,1	5,0	7,9
Post- og telefonordre	0,5	0,7	0,8	0,8
2. Fysisk handel	161,0	177,1	194,7	211,1
I alt	162,8	180,9	200,8	219,8

49. I perioden fra 2002 til 2005 har der ligeledes været en stigning i omsætningen i den fysiske handel. Stigning i omsætningen i den fysiske handel er dog relativt set markant lavere end stigningen i omsætningen på Internettet, jf. tabel 7.

Tabel 7. Den procentvise fordeling af omsætning i fysisk og ikke-fysisk handel pr. år 2002-2005 for Dankort.

Pct.	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel				
Internethandel	0,8	1,7	2,6	3,6
Post- og telefonordre	0,3	0,4	0,4	0,4
2. Fysisk handel	98,9	97,9	97,0	96,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

50. På trods heraf udgør omsætningen vedrørende dankort-transaktioner over Internettet fortsat kun en begrænset andel af det samlede antal dankort-transaktioner. I 2002 udgjorde omsætningen ved Internethandel således under 1 pct. af den samlede dankort-omsætning, mens andelen var 3,6 % i 2005.

51. Den gennemsnitlige værdi af hver dankort-transaktion over Internettet har været stigende i perioden fra 2002 til 2005. Hvor den gennemsnitlige dankort-transaktion over Internettet var 416 kr. i 2002, udgør gennemsnitstransaktionen i 2005 467 kr., jf. tabel 8.

Tabel 8. Værdi af en gennemsnitstransaktion i fysisk og ikke-fysisk handel 2002-2005.

Kr.	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel				
Dankort/VisaDankort	416	410	433	467
2. Fysisk handel				
Dankort/VisaDankort	340	336	340	402

52. Tilsvarende er den gennemsnitlige betalingstransaktion med et Dankort i den fysiske handel steget i årene fra 2002 til 2005. Det bemærkes endeligt, at den gennemsnitlige dankort-transaktion generelt er større for Internet-betalinger end for betalinger i den fysiske handel.

4. Betalingsmiddelovens regler om gebyrer for Internettransaktioner

53. Betalingsmiddelovens regler om adgangen til at opkræve gebyr ved betalingstransaktioner er ændret flere gange, siden loven trådte i kraft den 1. januar 1985.

54. Ved betalingsmiddelovens ikrafttræden indførtes et forbud mod, at kortudsteder pålagde betalingsmodtager omkostningerne ved driften af et betalingssystem. Forbudet vedrørte kun omkostningerne ved driften af et betalingssystem. Kortudsteder kunne derfor - ved siden af betalingsmiddelovens bestemmelser - pålægge forretningerne de omkostninger, som ikke vedrørte driften af systemet, men som dog vedrørte betalingssystemet som sådan.⁹

55. Forbudet mod at pålægge betalingsmodtager omkostningerne ved driften af et betalingssystem er blevet ophævet og ændret ved flere lovændringer. Efter den gældende § 14, stk. 1, i betalingsmiddeloven kan omkostningerne ved driften af et betalingssystem nu eksplicit pålægges betalingsmodtager.

56. Det er dog fortsat muligt for indløser - ved siden af betalingsmiddelovens § 14 og i overensstemmelse med tidligere praksis - at pålægge forretningerne de omkostninger, der ikke vedrører driften af et betalingssystem, men som dog vedrører betalingssystemet. Der kan således ikke sluttet modsætningsvis fra betalingsmiddelovens § 14, stk. 1.

57. Der er ikke fastsat noget maksimum målt i kroner og øre for det gebyr, der kan opkræves efter § 14, stk. 1, eller det gebyr, der kan opkræves for ikke-drift relaterede omkostninger. For størrelsen af begge typer gebyrer gælder dog begrænsningen i betalingsmiddelovens § 15, hvorefter et gebyr ikke må være urimeligt, jf. nedenfor.

58. Efter betalingsmiddelovens § 14, stk. 6, kan en betalingsmodtager fortsat opkræve gebyr af brugeren i den ikke-fysiske handel, herunder handel

⁹ Sml. Forbrugerombudsmandens afgørelse af 30. marts 1987 i sagen 1987-2831-2, Diners Club Danmark A/S, hvor Forbrugerombudsmanden udtalte: "Ydelser, der ikke kan henregnes til betalingssystemets drift er ikke direkte reguleret af betalingskortlovens § 20. I disse tilfælde må en kortudsteders vederlag imidlertid som udgangspunkt fastsættes efter almindelige forretningsmæssige principper."

over Internettet. Betalingsmodtager kan dog ikke opkræve mere i gebyr af brugeren, end betalingsmodtager opkræves i gebyr af indløser.

59. Betalingsmodtager kan endvidere kun overvælte det af indløseren opkrævede gebyr pr. transaktion. Betalingsmodtager er ikke berettiget til at overvælte andre omkostninger på brugeren, og betalingsmodtager kan således f.eks. ikke overvælte en årlig tilslutningsafgift på brugeren.

60. Efter betalingsmiddelovens § 15 må der ved fastsættelsen af gebyrer ikke opkræves urimelige priser eller avancer, dvs. priser eller avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence.

61. Begrebet ”urimelige priser og avancer” er ikke det samme i den fysiske som i den ikke-fysiske handel.

62. I henhold til forarbejderne til 1999-loven¹⁰ skal vurderingen af, om der foreligger urimeligt høje gebyrer i den ikke-fysiske handel ske gennem en hypotetisk bedømmelse af forholdene, som de ville være i et konkurrencepræget marked. Der kan ikke kræves et egentligt bevis for, hvad prisen eller avancen ville være, men der kræves dog en væsentlig sandsynliggørelse.

63. Der kan efter lovforarbejderne være tale om urimelige gebyrer, når en aktør fastsætter priser, som ligger over prisen i andre lande med en effektiv betalingsformidling. Der er endvidere tale om et urimeligt gebyr, når gebyret ikke står i et rimeligt forhold til omkostningerne, eller gebyret medfører en unormal indtjening, dvs. en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, der overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence.

64. Gebyret kan fastsættes som en promille- eller procentsats af transaktionsbeløbet eller som en fast pris uanset transaktionens størrelse. Gebyret kan endvidere fastsættes som en kombination mellem en promille-/procentsats og en fast pris samt fastsættes variabelt, f.eks. afhængigt af forretningernes valg af sikkerhedsniveau.¹¹

¹⁰ Jf. lovforslag nr. 129 af 3. december 1998 om ændring af lov om betalingskort mv. med bemærkninger.

¹¹ Jf. lovforslag nr. 129 af 3. december 1998 om ændring af lov om betalingskort mv. med bemærkninger.

5. Vurdering af interbank-gebyret

5.1 Generel vurdering af datagrundlaget vedrørende interbank-gebyret

65. Konkurrencestyrelsen har til brug for styrelsens undersøgelse af interbank-gebyret for dankort-transaktioner - og dermed styrelsens undersøgelse af PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel - anmodet bankerne om at dokumentere deres omkostninger, f.eks. ved at relatere omkostningerne til bankernes interne eller eksterne regnskaber, eller ved at bankerne opgør omkostningerne i forhold til intern arbejdstid på baggrund af tidsregistreringer.

66. Bankerne har imidlertid kun i meget begrænset omfang været i stand til at relatere omkostningerne vedrørende interbank-gebyret til interne eller eksterne regnskaber eller til tidsregistreringer. Bankerne har begrundet dette med, at de ikke særskilt har opdelt deres omkostninger vedrørende Dankortet på henholdsvis fysisk handel og ikke-fysisk handel, og at de derfor heller ikke har udskilt omkostningerne vedrørende interbank-gebyret.

67. Konkurrencestyrelsen finder - som også anført af styrelsen i økonomi- og erhvervsministerens rapport af 1. januar 2006 - at det er utilfredsstillende, at Konkurrencestyrelsen ikke kan udøve sin kontrolmyndighed efter betalingsmiddeloven på baggrund af regnskaber vedrørende henholdsvis fysisk og ikke-fysisk handel. Konkurrencestyrelsen vil tage dette forhold op med PBS A/S og Finansrådet.

68. Konkurrencestyrelsen finder dog på trods heraf, at de indsendte oplysninger - til brug for den foreliggende rapport, hvor der er en betydelig akkumuleret underskudsmargin, jf. pkt. 18 - giver et tilstrækkeligt retvisende skøn over de omkostninger, der ligger bag PBS A/S' bestyrelses fastsættelse af PBS A/S' betaling til bankerne (og dermed de omkostninger, der ligger bag PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel).

69. Konkurrencestyrelsen har derfor på det foreliggende grundlag vurderet bankernes omkostninger vedrørende interbank-gebyret. Konkurrencestyrelsens undersøgelse er dog begrænset til at omfatte bankernes omkostninger i 2005, og undersøgelsen giver derfor kun et retvisende skøn af bankernes omkostninger for dette år.

70. Konkurrencestyrelsen anser det imidlertid for sandsynligt, at bankerne har haft større omkostninger pr. transaktion forud for 2005, hvor der var færre transaktioner pr. år. Konkurrencestyrelsen finder det omvendt sandsynligt, at omkostningerne pr. transaktion vil falde i de kommende år som følge af det stigende antal dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

5.2 Metode for Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret

71. Til brug for Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret blev styrelsen, bankerne og PBS A/S enige om, at PBS A/S skulle varetage dataindsamlingen vedrørende bankernes omkostninger.

72. Efter aftale med Konkurrencestyrelsen indhentede PBS A/S omkostningsoplysninger fra otte repræsentativt udvalgte banker gennem en spørgeskemaundersøgelse. De otte udvalgte banker havde forskellig størrelse og anvendte forskellige datacentraler, jf. tabel 9.

Tabel 9: Udvalgte pengeinstitutter i PBS A/S' undersøgelse.

Pengeinstitut	Anvendt datacentral	Pengeinstituttets andel af dankort transaktioner på den anvendte datacentral
Danske Bank	Danske Bank	[80-100] %
Nordea	Nordea	[80-100] %
Jyske Bank	Jyske Bank	[80-100] %
Forstædernes Bank	BEC	[0-20] %
Sparbank Vest	SDC	[0-20] %
Svendborg Sparekasse		
Nørresundby Bank	Bankdata	[40-60] %

73. På baggrund af besvarelsene fra de otte banker beregnede PBS A/S de samlede omkostninger pr. datacentral ved brug af en ekstrapolation, dvs. at det antoges, at alle banker på samme datacentral havde de samme stykomkostninger, som de udvalgte pengeinstitutter.

74. I spørgeskemaet blev bankerne bedt om at angive deres samlede omkostninger til udstedelse og håndtering af dankort-transaktioner i den fysiske og ikke-fysiske handel. Det skyldtes, at langt størstedelen af de samlede omkostninger var såkaldte fællesomkostninger, hvor det ikke var muligt direkte at adskille omkostningerne til henholdsvis fysisk handel og ikke-fysisk handel.

75. PBS A/S fordelte herefter fællesomkostningerne mellem fysisk og ikke-fysisk handel i forhold til antallet af dankort-transaktioner (ca. 97 pct. til fysisk handel og ca. 3 pct. til ikke-fysisk handel), jf. tabel 3. I enkelte tilfælde kunne bankernes omkostninger dog allokeres 100 % til enten fysisk handel eller ikke-fysisk handel. I disse tilfælde omfattede undersøgelsen kun de omkostninger, der kunne allokeres til ikke-fysisk handel.

5.3 Vurdering af interbank-gebyret i den ikke-fysiske handel – 1. del af Konkurrencestyrelsens tilsyn

76. PBS A/S fremsendte bankernes spørgeskema til Konkurrencestyrelsen og oplyste samtidig, at bankernes udstederomkostninger for dankort-transaktioner efter PBS A/S' opfattelse i gennemsnit kunne opgøres til 1,21 kr. pr. transaktion.

77. Konkurrencestyrelsen foretog herefter en selvstændig vurdering af spørgeskemaundersøgelsen og fandt indledningsvist, at en række forhold ved dataindsamlingen burde kontrolleres og justeres, førend bankernes oplysninger kunne vurderes nærmere.

78. Konkurrencestyrelsen anmodede *for det første* om, at PBS A/S kontrollerede [Bank] anførte omkostning til transaktionsbehandling. Det skyldtes, at [Bank] omkostning var væsentligt højere end de øvrige bankers omkostninger. PBS A/S konstaterede efterfølgende, at [Bank] havde medtaget den samme omkostning to gange.

79. *For det andet* anmodede Konkurrencestyrelsen om, at PBS A/S udsendte spørgeskemaet til mindst én yderligere bank. Det skyldtes, at datacentrallen SDC alene var repræsenteret gennem Svendborg Sparekasse, der kun står for ca. [0-10] pct. af samtlige dankort-transaktioner over SDC' platform, hvilket efter Konkurrencestyrelsens opfattelse ikke var tilstrækkeligt repræsentativt. Konkurrencestyrelsen og PBS A/S blev derfor enige om at inkludere Sparbank Vest i undersøgelsen.

80. *For det tredje* anmodede Konkurrencestyrelsen om, at PBS A/S kontrollerede bankernes omkostninger til indsigelsesbehandling ved fjernsalg. Det skyldtes, at Konkurrencestyrelsen i flere tilfælde fandt bankernes opgørelsesprincipper mangelfulde og baseret på udokumenterede skøn.

81. *For det fjerde* anmodede Konkurrencestyrelsen om, at PBS A/S specificerede de beregninger og antagelser, der lå til grund for bankernes omkostninger. Bankerne var i spørgeskemaundersøgelsen blevet bedt om at beskrive de beregninger og antagelser, som bankerne havde lagt til grund for deres omkostningsfastsættelse, hvilket bankerne angav over for PBS A/S. Bankerne anmodede imidlertid samtidig PBS A/S om, at oplysningerne ikke blev videregivet til Konkurrencestyrelsen. På foranledning af Konkurrencestyrelsen accepterede bankerne imidlertid efterfølgende, at styrelsen fik indsigt i de bagvedliggende beregninger og antagelser.

82. *For det femte* anmodede Konkurrencestyrelsen om, at PBS A/S ændrede ekstrapolationsmetoden vedrørende omkostningerne til eDankort for Nørresundby Bank og Sydbank. Det skyldtes, at omkostningerne efter Konkurrencestyrelsens opfattelse var ekstrapoleret fejlagtigt, hvilket PBS A/S var enig i.

83. På baggrund af Konkurrencestyrelsens anmodninger indsendte PBS A/S en ny opgørelse over bankernes omkostninger. De ændrede opgørelsesmetoder betød efter PBS A/S' opfattelse, at bankernes udstederomkostninger for dankort-transaktioner vedrørende i gennemsnit kunne opgøres til 1,09 kr. pr. transaktion.

5.4 Vurdering af interbank-gebyret i den ikke-fysiske handel – 2. del af Konkurrencestyrelsens tilsyn

84. Konkurrencestyrelsen fandt efter en nærmere vurdering, at PBS A/S' nye opgørelse fortsat indeholdt omkostninger, der var baseret på skøn, og kun i begrænset omfang var dokumenteret i form af tidsregistreringer eller lignende. Bankerne havde endvidere i betydeligt omfang anvendt forskellige opgørelsesprincipper, der gjorde det vanskeligt for Konkurrencestyrelsen at sandsynliggøre bankernes omkostninger og de bagvedliggende antagelser.

85. Konkurrencestyrelsen udarbejdede derfor et supplerende spørgeskema, der blev sendt til de samme otte banker, der havde besvaret det første spørgeskema. I det supplerende spørgeskema skulle bankerne tage udgangspunkt i de samme omkostningsoplysninger, som bankerne tidligere havde indberettet til PBS A/S.

86. Konkurrencestyrelsen anmodede imidlertid bankerne om at specificere de tidligere anførte omkostninger ved hjælp af formler, som Konkurrencestyrelsen havde angivet i spørgeskemaet. F.eks. skulle bankerne specificere deres omkostning til "Indsigelsesbehandling fjernsalg" ved brug af formlen:

$$(\text{Antal misbrugssa ger}) * (\text{Arbejdstid pr. sag}) * (\text{Timeløn}) = \text{Omkostning i alt}$$

87. Bankerne imødekom i al væsentlighed Konkurrencestyrelsens anmodning og anvendte styrelsens formler til at synliggøre de bagvedliggende antagelser. Bankerne fandt i nogle tilfælde samtidig anledning til - på baggrund af Konkurrencestyrelsens formler - at anføre nogle nye, og ofte højere, omkostninger i forhold til det tidligere oplyste. Bankernes besvarelser af Konkurrencestyrelsens supplerende spørgeskema medførte derfor, at bankernes omkostninger dankort-transaktioner i gennemsnit kunne opgøres til 1,10 kr. pr. transaktion.

88. Konkurrencestyrelsens undersøgelse bestod herefter i at vurdere, om de anførte oplysninger gav et retvisende skøn - baseret på sandsynlige antagelser - over bankernes faktiske omkostninger. Konkurrencestyrelsen foretog i den forbindelse to korrektioner i forhold til bankernes indberetninger.

89. For det første korrigerede Konkurrencestyrelsen [BANK]'s omkostning til "eDankort investering" fra [...] kr. til skønsmæssigt [...] kr. Det skyldtes, at [BANK] havde tidsregistreret intern arbejdstid svarende til [...] kr., mens det resterende beløb var baseret på skøn, som [BANK] ikke over for Kon-

kurrencestyrelsen var i stand til at sandsynliggøre berettigelsen af. Ud fra en samlet vurdering af de øvrige bankers omkostninger til ”eDankort investering”, jf. pkt. 110-114, fandt Konkurrencestyrelsen, at en omkostning på [...] kr. var et mere retvisende skøn.

90. *For det andet* korrigerede Konkurrencestyrelsen [BANK] omkostning til ”Indsigelsesbehandling fjernsalg” fra [...] kr. til skønsmæssigt [...] kr. Det skyldtes, at [BANK] havde anvendt en timeløn på [...] kr., mens de øvrige banker anvendte en timeløn på mellem [...] kr. og [...] kr. Ud fra en samlet vurdering af de øvrige bankers anvendte timelønninger, jf. pkt. 115-116, fandt Konkurrencestyrelsen, at en timeløn på [400 - 600] kr. gav et mere retvisende skøn over [BANK]'s omkostning. Konkurrencestyrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at andre banker, som [BANK] kan sammenlignes med, anvendte en timeløn på maksimalt [...] kr.

91. Efter de foretagne korrektioner kunne Konkurrencestyrelsen opgøre bankernes gennemsnitlige omkostning til 1,06 kr. pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel jf. pkt. 95-131 nedenfor, hvor resultatet af styrelsens undersøgelse af interbank-gebyret beskrives nærmere.

5.5 Bankernes omkostninger pr. datacentral

92. Konkurrencestyrelsen har på baggrund af sin undersøgelse som nævnt opgjort de gennemsnitlige omkostninger pr. bankcentral til 1,06 kr. pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel. Konkurrencestyrelsens resultat fordelt pr. bankcentral fremgår af tabel 10.

Tabel 10: Resultat af interbank-undersøgelsen (2005-tal).

	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
[DATACENTRAL]	[0,50 - 1,00]
[DATACENTRAL]	[0,50 - 1,00]
[DATACENTRAL]	[0,50 - 1,00]
[DATACENTRAL]	[0,50 - 1,00]
[DATACENTRAL]	[1,50 - 2,00]
[DATACENTRAL]	[2,00 - 2,50]
Vægtet gennemsnit	1,06

93. Som det fremgår af tabel 10, er der væsentlige forskelle mellem omkostningerne pr. transaktion afhængigt af, hvilken datacentral bankerne er tilknyttet. Konkurrencestyrelsen finder imidlertid ikke grundlag for at antage, at forskellene i omkostningerne pr. bankcentral ikke er retvisende. Konkurrencestyrelsen henviser til, at forskellene kan forklares med de væsentlige stordriftsfordele, der generelt eksisterer i banksektoren.

94. Konkurrencestyrelsen skal bemærke, at det nuværende interbank-gebyr på 1,10 kr. indebærer, at banker med en lav omkostning pr. transaktion opnår en økonomisk gevinst på bekostning af banker med en høj omkostning pr. transaktion. Konkurrencestyrelsen har ikke vurderet dette spørgsmål i forhold til betalingsmiddeloven. Det skyldes, at det i forhold til PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel kun er relevant at undersøge, (i) om bankerne samlet set har omkostninger, der kan begrunde PBS A/S' betaling til bankerne, eller (ii) om den fastsatte betaling til bankerne omvendt samlet set pålægger PBS A/S for høje omkostninger og dermed begrunder, at PBS A/S kan opretholde et højere gebyrniveau for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

5.6 Bankernes omkostninger fordelt pr. aktivitet

95. Konkurrencestyrelsen har som en del af sin undersøgelse endvidere fordelt bankernes omkostninger pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel på de aktiviteter, der har forårsaget omkostningerne. Konkurrencestyrelsen har i den forbindelse opstillet 10 overordnede aktiviteter, hvor hver enkelt aktivitet er nødvendig for, at en bank kan være udsteder af Dankort, jf. tabel 11.

Tabel 11: Bankernes omkostninger fordelt på aktiviteter.

	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
Omkostning pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel i alt	1,06
1. Transaktionsbehandling	[0,30 - 0,40]
2. eDankort investeringer	[0,10 - 0,20]
3. Indsigelsesbehandling fjernsalg	[0,10 - 0,20]
4. Kundeservice og kortspærringer	[0,10 - 0,20]
5. Kortproduktion og stamdata	[0,10 - 0,20]
6. Dankort A/S licensafgifter	[0 - 0,10]
7. "Chip på Dankort" investering	[0 - 0,10]
8. Produktadministration	[0 - 0,10]
9. Salg, markedsføring og information	[0 - 0,10]
10. Indirekte omkostninger	[0 - 0,10]

96. Konkurrencestyrelsen har i sin analyse nedenfor fokuseret på de aktiviteter, der har forårsaget de største omkostninger. Det drejer sig om aktiviteterne 1.-7. i tabel 11, der vedrører ca. [90-100] pct. af bankernes omkostninger.

5.6.1 Transaktionsbehandling

97. Bankernes omkostninger til transaktionsbehandling består af tre hovedposter.

98. *For det første* betaler bankerne for adgang til PBS A/S' infrastruktur (ca. [...] mio. kr.) og et transaktionsgebyr til PBS A/S (ca. [...] mio. kr.). For så vidt angår infrastrukturabonnementet har Konkurrencestyrelsen - efter høring af PBS A/S - kun inkluderet 2/3 af omkostningen i undersøgelsen, idet abonnementet også giver bankerne adgang til andre ydelser end Dankort.

99. Bankernes samlede omkostning bliver dermed i alt ca. [...] mio. kr. (svarende til [0,10 - 0,20] kr. pr. dankort-transaktion). Omkostningen er dokumenteret i form af fakturaer fra PBS A/S.¹²

100. *For det andet* har bankerne omkostninger til transaktionsbehandling. Ved transaktionsbehandling forstås postering, bogføring, databehandling, arkivering, behandling af clearingsfiler og afstemning. Størstedelen af disse aktiviteter sker maskinelt, mens der i mindre omfang er arbejdstid inkluderet.

101. Bankerne har haft omkostninger til transaktionsbehandling svarende til et vægtet gennemsnit på [0 - 0,10] kr. pr. transaktion, jf. tabel 12. Det vægtede gennemsnit dækker imidlertid over væsentlige forskelle mellem bankerne.

Tabel 12: Bankernes omkostninger til transaktionsbehandling (2005)

	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion	Bemærkninger
[BANK]	[0 - 0,05]	[...]
[BANK]	[0,05 - 0,10]	[...]
[BANK]	[0,05 - 0,10]	[...]
[BANK]	[0,05 - 0,10]	[...]
[BANK]	[0,10 - 0,15]	[...]
[BANK]	[0,20 - 0,25]	[...]
[BANK]	[0,25 - 0,30]	[...]
[BANK]	[0,25 - 0,30]	[...]
Vægtet gennemsnit	[0 - 0,10]	

102. [BANK] har anført en væsentlig lavere omkostning pr. transaktion end de øvrige banker. På Konkurrencestyrelsens forespørgsel har [BANK] forklaret, at [...].

¹² PBS A/S' tilhørende indtægt og omkostning er ikke medtaget i Konkurrencestyrelsens undersøgelse af 1. januar 2006.

103. De øvrige banker har også anført meget forskellige omkostninger pr. transaktion. Det skyldes bl.a., at ydelsen "Transaktionsbehandling" ikke er entydigt defineret på tværs af datacentralerne, og at der findes mange forskellige afregnings- og opgørelsesprincipper hos datacentralerne.

104. *For det tredje* har bankerne omkostninger ved at udarbejde kontoudtog til kortholder. Eftersom et kontoudtog indeholder andre transaktioner end dankort-transaktioner, skal Dankort-delen kun bære en vis andel af omkostningen. Endvidere kan bankerne ikke medtage omkostninger til udarbejdelse af kontoudtog, som kortholderen betaler særskilt gebyr for at modtage.

105. Undersøgelsen viser, at omkostningen pr. transaktion til kontoudtog varierer meget mellem bankerne, jf. tabel 13.

Tabel 13: Bankernes omkostninger til kontoudtog (2005).

	Transaktioner pr. udtag	Kr. pr. udtag ⁽¹⁾	Kr. pr. ikke- fysisk trans- aktion
[BANK]	[...]	[0 - 5]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[5 - 10]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[...]	[5 - 10]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[...]	[5 - 10]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[...]	[0 - 5]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[...]	[0 - 5]	[0,15 - 0,20]
[BANK]	[...]	[5 - 10]	[0,15 - 0,20]
[BANK]	[...]	[10 - 15]	[0,25 - 0,30]
Vægtet gennemsnit			[0,10 - 0,20]

(1) Omkostningen er opgjort som et vægtet gennemsnit af omkostningen til henholdsvis fysiske og elektroniske udtag.

106. Bankernes forskellige omkostninger pr. transaktion skyldes bl.a. bankernes forskellige antagelser, jf. nedenfor.

107. Stykomkostningen til kontoudtog er i tabel 13 opgjort som et vægtet gennemsnit af stykomkostningen til henholdsvis fysiske og elektroniske udtag. Konkurrencestyrelsens undersøgelse viser, at omkostningen til et fysisk udtag er højere end omkostningen til elektroniske kontoudtog. Eftersom bankerne udsender meget forskellige andele af elektroniske kontoudtog, vil den vægtede omkostning pr. kontoudtog variere tilsvarende.

108. Bankernes antagelser adskiller sig desuden væsentligt fra hinanden vedrørende antal transaktioner på et gennemsnitligt kontoudtog. [BANK] vurderer f.eks., at et kontoudtog i gennemsnit indeholder ca. [0 - 25] trans-

aktioner. Det skyldes, at [BANK] udskriver kontoudtog med faste mellemrum uafhængigt af, hvor mange transaktioner, der har været på kontoen.

109. [BANK] vurderer i modsætning hertil, at et gennemsnitligt kontoudtog indeholder ca. [100 - 125] transaktioner. Det skyldes, at [BANK] i høj grad anvender samkuvertering, så en forsendelse indeholder det maksimalt mulige antal transaktioner.

5.6.2 eDankort investeringer

110. Bankerne har anført omkostninger til udvikling af eDankort. Omkostningerne består af afskrivninger på de investeringer, som bankerne afholdte i årene 2001-2003. Eftersom eDankort kun anvendes i den ikke-fysiske handel, bliver omkostningen allokeret 100 pct. til de ikke-fysiske transaktioner. Tabel 14 viser de otte bankers afskrivninger på eDankort investeringerne i 2005.

Tabel 14: eDankort investeringer (afskrevet over 5 år).

	Kr.	Intern timeløn	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion	Bemærkninger
[BANK]	[...]	-	-	[...]
[BANK]	[...]	-	-	[...]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0 - 0,10]	[...]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0 - 0,10]	[...]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0 - 0,10]	[...]
[BANK] ¹⁾	[...]	[1.000 - 1.200]	[0,30 - 0,40]	[...]
[BANK]	[...]	-	[0,40 - 0,50]	[...]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0,50 - 0,60]	[...]
Vægtet gennemsnit			[0,10 - 0,20]	

1) Som forklaret i pkt. 89 har Konkurrencestyrelsen korigeret [BANK]'s omkostning fra [...] kr. til skønsmæssigt [...] kr.

111. Hverken [BANK] eller [BANK] er blevet opkrævet direkte betaling for den eDankort investering, som [DATACENTRAL] har afholdt. Konkurrencestyrelsen vurderer, at [DATACENTRAL] indirekte har opkrævet betaling for investeringen igennem andre betalinger fra bankerne.

112. [BANK], [BANK], [BANK] og [BANK] har anvendt en relativ høj timeløn i beregningen af deres interne omkostning [800 - 1.200] kr. (inklusive overhead). Bankerne oplyser, at den interne arbejdstid vedrører højt kvalificerede medarbejdere.

113. [BANK] oplyser, at da investeringen blev foretaget, havde banken ikke indført tidsregistrering, og [BANK] har derfor skønnet investeringens størrelse på baggrund af andre lignende investeringsprojekter.

114. Konkurrencestyrelsen vurderer, at bankernes omkostninger pr. dankort-transaktion i den ikke-fysiske handel vil falde i 2006 og de følgende år. Det skyldes, at afskrivningerne på investeringen til eDankort - efter PBS A/S' oplysninger - vil være fuldt afskrevet i 2005 og dermed ikke længere relevante for 2006 og de følgende år.

5.6.3 Indsigelsesbehandling fjernsalg

115. Bankerne har omkostninger i forbindelse med indsigelsesbehandling vedrørende fjernsalg. Omkostningen består hovedsageligt af intern arbejdstid. Eftersom ingen af bankerne anvender tidsregistrering vedrørende indsigelsesbehandling, har bankerne skønnet en arbejdstid pr. indsigelse, jf. tabel 15.

Tabel 15: Bankernes omkostning til indsigelsesbehandling fjernsalg (2005).

	Arbejdstid pr. sag (min)	Timeløn	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
[BANK]	[0 - 60]	[400-600]	[0 - 0,10]
[BANK]	[0 - 60]	[400-600]	[0 - 0,10]
[BANK]	[120 - 180]	[400-600]	[0,- 0,10]
[BANK]	[60 - 120]	[200-400]	[0 - 0,10]
[BANK]	[240 - 300]	[400-600] ¹⁾	[0,10 - 0,20]
[BANK]	[180 - 240]	[400-600]	[0,10 - 0,20]
[BANK]	[180 - 240]	[400-600]	[0,20 - 0,30]
[BANK]	[420 - 480]	[200-400]	[0,30 - 0,40]
Vægtet gennemsnit			[0,10 - 0,20]

1) Som forklaret i pkt. 90 har Konkurrencestyrelsen korrigeret [BANK]'s omkostning fra [...] kr. til skønsmæssigt [...] kr., da styrelsen korrigerede [BANK]'s anvendte timeløn fra [...] kr. til [400 - 600] kr.

116. Bankerne har meget forskellige antagelser vedrørende arbejdstiden pr. indsigelsessag. Det skyldes bl.a., at bankerne har håndteret arbejdstiden vedrørende kundeservice forskelligt, herunder fordi nogle banker har valgt at inkludere kundeservice i punktet "Kundeservice" og ikke under "Indsigelsesbehandling".

5.6.4 Kundeservice og kortspæringer

117. Bankernes omkostninger til kundeservice og kortspærring består af tre hovedposter.

118. *For det første* har bankerne omkostninger til kundeservice vedrørende Dankort. Omkostningen består af intern arbejdstid i henholdsvis en central funktion (f.eks. call center) og i filialerne. Ingen banker anvender tidsregistrering på disse funktioner. Bankerne har derfor foretaget et skøn

over, hvor mange timer der bruges på kundeservicering vedrørende Dankort, jf. tabel 16.

Tabel 16: Bankernes omkostninger til kundeservicering (2005).

	Antal timer	Timeløn	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
[BANK] ¹⁾	-	-	-
[BANK]	[...]	[200 - 400]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[...]	[600 - 800]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0,15 - 0,20]
Vægtet gennemsnit			[0 - 0,10]

1) [BANK] har inkluderet omkostningen under "Kortstamdata".

119. *For det andet* har bankerne omkostninger i forbindelse med spærring af Dankort, ophævelse af spærringer og PIN-blokeringer, jf. tabel 17.

Tabel 17: Bankernes omkostninger til kortspærringer (2005).

	Arbejdstid pr. stk. (min.)	Timeløn	Andre omk. pr. stk. (kr.)	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
[BANK]	-	-	-	-
[BANK]	[0 - 10]	[200 - 400]	[...]	[0 - 0,05]
[BANK]	[0 - 10]	[400 - 600]	[...]	[0 - 0,05]
[BANK]	[10 - 20]	[400 - 600]	[...]	[0 - 0,05]
[BANK]	[10 - 20]	[200 - 400]	[...]	[0 - 0,05]
[BANK]	[40 - 50]	[200 - 400]	[...]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[20 - 30]	[400 - 600]	[...]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[10 - 20]	[400 - 600]	[...]	[0,15 - 0,20]
Vægtet gennemsnit				[0 - 0,10]

120. [BANK] har anført en højere omkostning end de øvrige banker til "Andre omkostninger pr. stk.", men fordi [BANK] har anført en relativ lav arbejdstid pr. stk., har [BANK] alligevel en lav samlet omkostning pr. transaktion.

121. [BANK] fastholder, at en estimeret arbejdstid på [40 - 50] minutter pr. kortspærring giver et retvisende billede af bankens omkostninger.

122. *For det tredje* køber bankerne en række ydelser hos PBS A/S vedrørende kortopdateringer og misbrugs-overvågning. Bankernes omkostninger hertil svarer til ca. [0 - 0,10] kr. pr. transaktion.¹³

5.6.5 Kortproduktion og stamdata

123. Bankerne har omkostninger til kortproduktion og stamdata hver gang der udstedes et nyt Dankort. Størstedelen af disse omkostninger kan opdeles i to hovedposter.

124. *For det første* har bankerne oplyst, at der er intern arbejdstid forbundet med at oprette kortstamdata på alle kortoprettelser, jf. tabel 18.

Tabel 18: Bankernes omkostninger til kortstamdata (2005).

	Arbejdstid pr. stk. (min)	Timeløn	Kr. pr. ikke- fysisk transakti- on
[BANK]	[30 - 40]	[200 - 400]	[0 - 0,05]
[BANK]	[0 - 10]	[400 - 600]	[0 - 0,05]
[BANK]	[0 - 10]	[400 - 600]	[0 - 0,05]
[BANK]	[0 - 10]	[200 - 400]	[0,05 - 0,10]
[BANK] ¹⁾	-	[400 - 600]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[10 - 20]	[400 - 600]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[10 - 20]	[400 - 600]	[0,10 - 0,15]
[BANK]	[10 - 20]	[400 - 600]	[0,10 - 0,15]
Vægtet gennemsnit			[0 - 0,10]

1) [BANK] har inkluderet tidsforbruget til kortspærring i "Kundeservicering".

125. For [BANK] er arbejdstiden ikke et skøn, men et reelt tal udtrukket fra egen IT-afdeling.

126. [BANK] fastholder, at en arbejdstid pr. kortstamdata på [30 - 40] minutter giver et retvisende billede af bankens omkostninger. [BANK] har omvendt angivet et lavt antal nyudstedte kort i 2005, hvilket får omkostningen pr. transaktion til at være lav. Konkurrencestyrelsen har af denne grund ikke fundet anledning til at korrigere omkostningen for [BANK].

127. *For det andet* har bankerne en omkostning til kortproduktion. Alle otte banker får udført kortpersonalisering hos en ekstern leverandør, hvorfor alle omkostninger er baseret på fakturaer, jf. tabel 19.

Tabel 19: Bankernes omkostninger til kortpersonalisering (2005).

¹³ PBS A/S' omkostninger og indtægter ved denne aktivitet er ikke medtaget i Konkurrencestyrelsens undersøgelse af 1. januar 2006.

	Råkort	Personali- sering mv.	Porto	I alt kr. pr. kort	Kr. pr. ikke- fysisk trans- aktion
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
[BANK]	[...]	[...]	[...]	[15 - 35]	[0 - 0,10]
Vægtet gennemsnit					[0 - 0,10]

5.6.6 Dankort A/S licensafgifter

128. Alle banker betaler den samme licensafgift til Dankort A/S – licensafgiften udgør i alt ca. 0,06 kr. pr. transaktion.

5.6.7 Chip på Dankort

129. Bankerne har haft omkostninger i forbindelse med indførelsen af chip på Dankort. Omkostningen består af to elementer.

130. *For det første* har bankerne haft omkostninger til at udskifte hele kortmassen i 2004. Omkostningen pr. kort svarer omtrent til de anførte stykomkostninger under "Kortpersonalisering". For de fleste banker gælder det dog, at de pga. den store volumen opnåede en billigere stykomkostning i forbindelse med chip på Dankort end ellers.

131. *For det andet* har bankerne haft en række omkostninger til både interne og eksterne projektimer, jf. tabel 20.

Tabel 20: Bankernes "Chip på Dankort"-projektomkostninger (2005)

	Antal interne timer	Intern timeløn	Kr. pr. ikke-fysisk transaktion
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[600 - 800]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[400 - 600]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0 - 0,05]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[...]	[200-400]	[0,05 - 0,10]
[BANK]	[...]	[800 - 1.000]	[0,05 - 0,10]
Vægtet gennemsnit			[0 - 0,10]

5.7 Delkonklusion

132. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank-gebyret viser, at bankernes omkostning ved dankort-udstedelse i den ikke-fysiske handel i gennemsnit er 1,06 kr. pr. dankort-transaktion.

133. Undersøgelsen er begrænset til at omfatte bankernes omkostninger i 2005, og undersøgelsen giver derfor kun et retvisende skøn af bankernes omkostninger for dette år. Konkurrencestyrelsen finder det dog tilstrækkeligt sandsynliggjort, at bankerne har haft større omkostninger pr. transaktion forud for 2005, hvor der var færre transaktioner pr. år. Konkurrencestyrelsen finder det samtidig sandsynliggjort, at omkostningerne pr. transaktion vil falde i de kommende år som følge af (i) det stigende antal dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel, og (ii) at omkostningerne til afskrivning på eDankort falder bort fra og med 2006.

134. Konkurrencestyrelsen finder, at bankernes anførte omkostninger giver et tilstrækkeligt retvisende skøn over bankernes omkostninger i forbindelse med dankort-udstedelse. Konkurrencestyrelsen finder dog samtidig - som også anført af styrelsen i økonomi- og erhvervsministerens rapport af 1. januar 2006 - at det er utilfredsstillende, at styrelsen ikke kan udøve sin kontrolmyndighed på baggrund af bankernes eksterne eller interne regnskaber vedrørende dankort-transaktioner i henholdsvis den fysiske og ikke-fysiske handel. Konkurrencestyrelsen vil overveje i dialog med PBS A/S og Finansrådet, hvordan grundlaget for at vurdere bankernes omkostninger kan forbedres.

6. Vurdering af PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel

135. På baggrund af Konkurrencestyrelsens undersøgelse af det interbank-gebyr, der er fastsat af PBS A/S' bestyrelse, vurderes det, at Konkurrencestyrelsens konklusion i undersøgelsen af 1. januar 2006 - hvorefter der ikke var anledning til at kræve PBS A/S' gebyrer for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel nedsat - kan fastholdes.

136. Konkurrencestyrelsen har herved lagt vægt på, at interbank-gebyret på 1,10 kr. pr. dankort-transaktion, som PBS A/S betaler til bankerne, afspejler bankernes gennemsnitlige omkostning ved dankort-udstedelse.

137. Det gælder også, selv om der er et minimalt spænd mellem de opgjorte omkostninger på 1,06 kr. pr. dankort-transaktion og det interbank-gebyr på 1,10 kr., som PBS betaler til bankerne. For det første må Konkurrencestyrelsens undersøgelse af bankernes omkostninger nødvendigvis bygge på visse skøn og antagelser, der berettiger en vis margin. For det andet vil differencen mellem bankernes omkostninger og det opkrævede interbank-gebyr ud fra en gennemsnitsbetragtning ikke give bankerne en urimelig indtjening i strid med betalingsmiddelovens § 15.

138. Konkurrencestyrelsen finder derfor ikke, at der har været tale om, at bankerne har pålagt PBS A/S for høje omkostninger og derved uretmæssigt har legaliseret, at PBS A/S har kunnet opretholde et for højt gebyrniveau for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

139. Konkurrencestyrelsen har kun vurderet, om bankerne samlet set har haft omkostninger, der kan begrunde det interbank-gebyr, som PBS A/S betaler til bankerne. Konkurrencestyrelsen har ikke vurderet lovligheden af interbank-gebyret i forhold til hver enkel banks omkostninger. Det skyldes bl.a., at det til brug for vurderingen af PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel kun har været relevant at estimere bankernes samlede omkostninger.

Konklusion

140. Konkurrencestyrelsen konkluderer, at det fastsatte interbank-gebyr - ud fra en gennemsnitsbetragtning - ikke pålægger PBS A/S for høje omkostninger og dermed uretmæssigt begrunder, at PBS A/S kan opretholde et for højt gebyrniveau for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel.

141. Konkurrencestyrelsen konkluderer endvidere, at den supplerende undersøgelse af interbank-gebyret derfor ikke giver styrelsen anledning til at ændre konklusionen i styrelsens rapport af 1. januar 2006.

142. Konkurrencestyrelsen vil derfor ikke efter betalingsmiddeloven gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse for dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel i årene frem til og med 2005.